

Мунтян Т.В.

викладач,

Херсонський державний університет

ГОТОВНІСТЬ ЯК ІНТЕГРОВАНЕ ПОНЯТТЯ

Актуальність. Реалізація вимог Галузевого стандарту вищої освіти України [5] полягає, зокрема, в оволодінні студентами сукупністю таких компетентностей, як інтегральна, загальні (системні, інструментальні, соціально-особистісні), фахові за видами діяльності. Це зумовлює створення відповідних педагогічних умов, а також усвідомлювання студентами необхідності навчання впродовж усього життя, постійного самовдосконалення, тому виникає проблема формування готовності їх до інноваційних змін.

Основи цієї проблеми було розроблено в працях психологів і педагогів (Б. Ананьєв, К. Дурай-Новакова, М. Кобзєв, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, В. Сластьонін, Д. Узнадзе й ін.).

Мета статті полягає у з'ясуванні сутності поняття «готовність» і його системних відношень.

За Академічним словником української мови, слово *готовність* тлумачать як: 1) стан готового (іменник до *готовий*); 2) бажання зробити щонебудь. Тобто семантика слова фіксує і властивість, і процес. Тому в психолого-педагогічній науці для характеристики терміна *готовність* використовують особистісний і функційний підходи [4, с. 148].

Особистісний підхід дає розуміння готовності як результату навчання, професійної підготовки. Науковці визначають готовність як: 1) виявлення здатностей (Б. Ананьєв); 2) виявлення професійної спрямованості й професійної самосвідомості (В. Сластьонін); 3) спектр професійних умінь (В. Якунін); 4) якість особистості (М. Дьяченко, Л. Кандибович); 5) психологічний стан, суттєву ознаку настанови (Д. Узнадзе; І. Блажава); 6) цілісне явище, скріплене переконаннями, морально-вольовими якостями особистості, способами поведінки, професійними знаннями та практичними вміннями й навичками (Р. Романенко; В. Сериков).

У межах функційного підходу готовність є: 1) актуалізацією можливостей для успішних дій у певних умовах (Н. Левітов, К. Платонов); 2) умінням мобілізувати необхідні фізичні й психічні ресурси для певної діяльності (А. Леонова); 3) концентрацією можливостей людини, що виявляється до, під час і після діяльності (А. Самойлик).

Отже, готовність є комплексом взаємопов'язаних особистісних і функційних характеристик суб'єкта, що необхідні під час будь-якої діяльності.

Ураховуючи принцип наступності й перспективності навчання, варто зауважити, що готовність починає формуватися в дошкільний період. На цьому етапі педагоги [1, с. 73] визначають її як сукупність морфофізіологічних і психологічних особливостей дітей, яка забезпечує успішний перехід до систематично організованого шкільного навчання. Готовність до

шкільного навчання включає як компоненти мотиваційну, вольову, розумову, комунікативну й мовну.

Готовність до професійної діяльності – це психологічне утворення початкових етапів професіоналізації, що полягає в здатності особи виконувати обрану професійну діяльність відповідно до нормативних вимог. М. Дьяченко и Л. Кандыбович [2] у структурі готовності виділяють такі компоненти: *мотиваційний* (наявність потреби успішного виконання поставленого завдання, виявлення інтересу до об'єкта діяльності, прагнення до успіху), *орієнтаційний* (знання й уявлення про особливості діяльності, зокрема умови), *операціональний* (оволодіння способами та прийомами діяльності, уміння й навички), *вольовий* (внутрішня потреба в управлінні діями), *оціночний* (самооцінка своєї діяльності, підготовленості до процесу розв'язання завдань).

Зміни, що відбуваються в структурі вищої освіти, зумовлюють застосування компетентнісного підходу до професійної освіти. З цього погляду, відповідних характеристик набуває поняття готовності, оскільки охоплює не тільки знання, уміння й навички, а й утворення особистісних характеристик суб'єкта. Тобто мова йде про професійну підготовку, що, крім компетентностей, зазначених Стандартом вищої освіти, має включати, на нашу думку, й комунікативну компетентність, що є системою внутрішніх ресурсів ефективної взаємодії та містить у собі настанови, позиції, ролі, цінності особистості тощо.

Отже, до складу структури готовності необхідно зарахувати *комунікативний* компонент, що виконуватиме функцію адаптації та адекватної реалізації особистості в соціумі.

У процесі визначення педагогічних умов для формування готовності необхідно врахувати її категоріальну приналежність. Функції та особистісні характеристики суб'єкта, необхідні для успішного виконання професійної діяльності, дозволяють вважати готовність категорією теорії діяльності. Досягнення особою певного рівня професійного розвитку, що виявляється в ступені оволодіння фаховими компетентностями й формуванні професіоналізму, характеризує готовність як категорію професійного розвитку. Наявність результатів на початкових етапах становлення професіоналізму як свідчення якості професійної підготовки визначає готовність категорією професійної освіти.

Таким чином, готовність – це стан концентрації можливостей людини певного вікового періоду, обумовлений розвитком психофізіологічних процесів і цілеспрямованим навчанням, який формується протягом життя для реалізації успішної діяльності. Компонентами готовності виділяємо мотиваційний, орієнтаційний, операціональний, комунікативний, вольовий, оціночний.

Педагогічні умови формування готовності мають бути спрямовані на формування кожного із зазначених компонентів і визначатися з урахуванням теорії діяльності, професійного розвитку й професійної освіти.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 375 с.

2. Дьяченко М.И. Готовность к деятельности в напряженных ситуациях / Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А., Пономаренко В.А. – Минск : Издательство «Университетское», 1985. – 206 с.

3. Дурай-Новакова К. М. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности : автореф. дис. на здобуття ступеня д-ра пед. наук : спец. 03.00.01 / К. М. Дурай-Новакова. – М., 1983. – 32 с.

4. Словник української мови: в 11 т. / [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.]. – К. : Наукова думка, 1970–1980. – Том 2, Г – Ж, 1971. – 550 с.

5. Стандарт вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 113 «Прикладна математика» / Міністерство освіти і науки України. – К., 2016–12 с.

Павленко М.С.

аспірант,

Національний університет «Львівська політехніка»

АКТИВНІ МЕТОДИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛІВ-СЛОВЕСНИКІВ У МІЖКУРСОВИЙ ПЕРІОД

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні актуалізується необхідність у педагогічному управлінні процесом розвитку творчої, активної особистості. Професійний розвиток педагога є важливим щодо розвитку суспільства загалом. Учитель здатний передавати учням лише ті ціннісні орієнтації, що властиві йому самому. Зрозуміло, що професійний розвиток учителя-словесника не закінчується в стінах ВНЗ, він триває протягом усього періоду професійної діяльності.

Професійне самовиховання спрямоване на реалізацію педагогом себе як особистості. Прагнення до самовдосконалення, самоосвіта є важливими чинниками професійного зростання вчителя, що забезпечують розширення його творчих можливостей, пізнавальних інтересів, формування творчої індивідуальності, розвиток професійної мобільності.

Поняття «професійний розвиток учителя» трактується сучасними дослідниками таким чином:

- «розвиток особистості вчителя у професійному контексті на основі накопичення досвіду та систематичного аналізу власної педагогічної діяльності» [1, с. 41];

- система різних видів діяльності з метою підготовки вчителів до професійної діяльності, що включає початкову підготовку, програми введення у професію, післядипломну підготовку, неперервний професійний розвиток в умовах діяльності в навчальному закладі. Така діяльність розвиває особистісні вміння й навички, знання, майстерність та інші характеристики вчителя. Тобто професійний розвиток учителів – неперервний процес, що охоплює такі складові: початкову підготовку, введення у професію та постійне вдосконалення особистісних, соціальних і професійних компетентностей педагога [2];